

ERÄITÄ PERUSTAVANLAATUISIA NÄKEMYKSIÄ KAPITALISMIN HYVÄNTAHTOISEEN LUONTEESEEN

George Reisman

“Hyväntahtoisella kapitalismin luonteella” tarkoitan tosiasiaa, että se edistää ihmiselämää ja hyvinvointia, ja tekee sen kaikille. On monia tällaisia käsityksiä, joita on kehitetty yli kolmen vuosisadan aikana useiden suurten ajattelijoiden toimesta John Lockesta Ludwig von Misesiin ja Ayn Randiin. Tuon heistä mahdollisimman monet esiin kirjassani *Capitalism*.

Esitän lyhyesti noin tusinan näitä käsityksiä, joita pidän kaikkein tärkeimpinä ja joiden uskon kokonaisuutena tekevän kapitalismin vastustamattomaksi. Käyn ne läpi osapuilleen siinä järjestyksessä kuin ne esiintyvät kirjassani. Tuon esiin pahoitteluni näiden huomioiden lyhyydestä. Jokainen näistä näkemyksistä vaatisi yksistään pidemmän ajan kuin kokonaisaika, joka minulla on tähän tänään käytössäni. Onneksi voin vedota seikkaan, että ainakin kirjassani olen esittänyt ne niiden vaatimalla yksityiskohtaisuudella.

Ja nyt, aloittakaamme.

1) Yksilönvapaus – kapitalismin olennainen ominaisuus – on *turvallisuuden perusta*, sekä henkilökohtaisen että taloudellisen turvallisuuden merkityksessä. Vapaus tarkoittaa *fyysisen voimankäytön alullepanon puuttumista*. Vapaana ollessaan, on turvassa – suojattuna – yleiseltä rikollisuudelta, sillä vapaus jostakin tai joltakin on nimenomaan vapautta toimista kuten hyökkäykseltä ja pahoinpitelyltä, ryöstöltä, raiskaukselta ja murhalta, jotka kaikki edustavat fyysisen voimankäytön alullepanoa. Vielä tärkeämpänä on toki vapaana olemisessa vapaus fyysisen voimankäytön alullepanolta *valtion* toimesta, joka on potentiaalisesti paljon tappavampi kuin yksikään yksityinen rikollisjoukko. (Esimerkiksi Gestapo ja KGB alistamisillaan ja miljoonien murhaamisella sai yksityiset rikolliset näyttämään heihin verrattuna lähes kilteiltä.)

Tosiasia, että vapaus on fyysisen voimankäytön alullepanon puuttumista, tarkoittaa myös, että *rauha* on seurausta vapaudesta. Siellä missä on vapaus, on rauha, koska

siellä ei ole voimankäyttöä: siinä määrin kun voimankäyttöä ei panna alulle, voimankäyttöä puolustukseen tai kostotoimiin ei tarvita.

Vapauden tarjoama *taloudellinen turvallisuus* seuraa tosiasista, että vapaudessa jokainen voi valita tekevänsä sitä minkä katsoo olevan eniten hänelle itselleen edullista ilman pelkoa tulevansa estetyksi fyysisellä voimankäytöllä kenenkään muun toimesta, niin kauan kun hän ei itse alullepane fyysistä voimankäyttöä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että hän voi ottaa kaikkein korkeapalkkaisimman löytämänsä työn ja ostaa kaikkein kilpailukykyisimmiltä löytämiltään toimittajilta; samanaikaisesti pystyessä pitämään kaiken ansaitsemansa toimeentulonsa ja säästämään siitä haluamansa määrään, sijoittaen säästönsä kaikkein tuottoisimmalla löytämällään tavalla. Ainoa asia, jota hän ei voi tehdä, on voimankäyttö. Voimankäytön ollessa kiellettyä, yksilö lisää ansaitsemaansa rahamäärää käyttämällä älyään löytääkseen tavan tarjota samalla rahalla muille ihmisille enemmän tai parempia tuotteita ja palveluita, sillä tämä on keino houkutella heidät vapaaehtoisesti käyttämään enemmän varojaan häneltä ostamiseen kilpailijoiden sijasta. Näin vapaus on perusta jokaisen olemiselle taloudellisesti niin turvattuna kun hänen oman järjenkäyttämisenä harjoittaminen ja hänen toimittajiensa viisautta mahdollistavat.

2) *Jatkuva lisäys taloudellisesti hyötykäytettäviin, saatavilla olevien luonnonresurssien tarjontaan on mahdollista* ihmisten muuntaessa laajan osuuden luonnon lähes rajattomuudesta taloudelliseksi hyödykkeiksi ja vauraudeksi, perustuen sekä kasvavaan luonnon ymmärrykseen että kasvavaan fyysiseen valtaan sen käytössä. (Tämän tärkeän asian läpikäymiseksi, katso kolmas luku kirjastani tai esseeni ”Environmentalism in the Light of Menger and Mises” kesän 2002 *The Quaterly Journal of Austrian Economics* –julkaisusta.)

3) Tuotannollinen ja taloudellinen toiminta palvelevat perusluonteeltaan *ihmisen elinolosuhteiden parantamista*. Näin tapahtuu, koska fysiikan ja kemian näkökulmasta kaikki mistä tuotannollinen ja taloudellinen aktiivisuus koostuu on samojen luonnon tarjoamien kemiallisten elementtien uudelleenjärjestelyä eri kombinaatioihin ja niiden siirtämistä toisiin maantieteellisiin sijanteihin. Tämän uudelleenjärjestämisen ja siirtämisen ohjaavana periaatteena on perustaltaan saada kemialliset elementit paranneltuun suhteeseen ihmiselämän ja sen hyvinvoinnin

kanssa. Se asettaa kemialliset elementit kombinaatioihin ja sijainteihin, joissa ne tarjoavat suuremman hyödyllisyyden, suuremman edun ihmisille.

Esimerkiksi raudan ja kuparin kemiallisten elementtien suhde ihmisen elämään ja hyvinvointiin on suuresti parantunut, kun ne louhitaan maan alta ja saadaan ilmenemään tuotteina kuten autoina, jääkaappeina ja sähkökaapeleina. Kemiallisten elementtien kuten hiilen, vedyn hapen ja typen suhde ihmisen elämään ja hyvinvointiin paranee, kun niitä saadaan hyödynnettyä sähkövaloon ja -voimaan. Maapalan suhde ihmisen elämään ja hyvinvointiin paranee, kun sen sijaan että täytyy nukkua sen päällä makuupussissa ja varoa käärmeitä, skorpioneja ja muuta luonnonvaraista elämää, on mahdollista nukkua hyvin rakennetussa kodissa, joka koostuu kaikista hyödykkeistä ja laitteista, joita pidämme itsestään selvinä.

Kemiallisten elementtien kokonaisuudesta suhteessa ihmiseen koostuu ihmisen ulkoinen, materiaallinen ympäristö, ja juuri tätä tuotannollinen ja taloudellinen toiminta perusluonteeltaan palvelee parantaakseen.

4) Työnjako, kapitalismin johtava ominaisuus, jota voi esiintyä korkeasti kehittyneessä muodossa ainoastaan kapitalismissa, tarjoaa muiden merkittävien etujen lisäksi valtavat hyödyt tiedon moninkertaistumisesta, jotka hyödynnetään tuotannollisissa prosesseissa, ja sen jatkuvista asteittaisista lisäyksistä. On huomioitava, että jokaisella ammatilla, jokaisella ammatin osa-alueella, on oma erityinen tietämysalueensa. Kapitalistisen yhteiskunnan työnjaossa on olemassa yhtä monta erityistä tietämysaluetta tuotantoprosesseissa kuin on olemassa erillisiä työtehtäviä. Tämän tietämyksen kokonaisuus toimii jokaisen yksilön eduksi hänen roolissaan kuluttajana, hänen ostaessaan muiden tuottamia tuotteita – ja merkittävä tai pääosa siitä hänen roolissaan tuottajana, sikäli kuin hänen tuotantoaan avustaa muiden aikaisemmin tuottamien pääomahyödykkeiden käyttäminen.

Oletetaan esimerkiksi yksilön toimivan kirvesmiehenä. Hänen erikoisosaamisensa keskittyy puusepän toimiin. Mutta roolissaan kuluttajana hän saa hyödyn kaikista muista erillisistä työtehtävistä koko talousjärjestelmän laajuudessa. Tällaisen laajan tietämyksen olemassaolo on välttämätöntä useiden tuotteiden olemassaololle – kaikille tuotteille, jotka vaativat tuotannossaan enemmän tietoutta kuin mitä yksi

henkilö tai pieni määrä yksilöitä pystyy ylläpitämään. Tällaiset tuotteet luonnollisesti sisältävät koneet, joita ei yksinkertaisesti pystyttäisi valmistamaan mittavan työnjaon ja sen edustaman valtavan tietämyksen puuttuessa.

Lisäksi kapitalistisen yhteiskunnan työnjaossa suuri osuus kaikkein älykkäimmistä ja kunnianhimoisimmista yhteiskunnan jäsenistä, kuten nerot ja muut suurten kykyjen yksilöt, valitsevat keskittymisensä juuri alueille, joilla on vaikutuksena asteittainen tietämyksen määrän paraneminen ja lisääntyminen sen tuotantoon soveltamisessa. Tällainen on yksilöiden vaikutus, jotka keskittyvät alueisiin kuten tieteeseen, keksintöihin ja liike-elämään.

5) Vähintäänkin Adam Smithin ja David Ricardon ajoista on tiedetty, että kapitalistisessa yhteiskunnassa pääoman voittotasolla tai tuottotasolla on taipumus tasoittua kaikkien talousjärjestelmän osa-alueiden kesken. Silloin kun tuottotasot ovat keskimääräistä ylempänä, ne tarjoavat sekä kannustimet että myös keinot kasvaville investoinneille ja näin suuremmalle tuotannolle ja tarjonnalle, jotka puolestaan saavat aikaan hintojen ja tuottojen laskun. Siellä missä tuottotasot ovat keskimääräistä alempana seurauksena on vähentyneet investoinnit ja vähentynyt tuotanto ja tarjonta, johtaen voittojen ja tuottotasojen nousuun. Näin korkeat voitot alenevat ja alhaiset tuotot kasvavat.

Tämän periaatteen toiminta ei ainoastaan palvele kapitalistisen talouden eri osa-alueiden pitämistä oikeassa tasapainossa suhteessa toisiinsa, vaan se antaa myös kuluttajille vallan määrittää eri toimialojen suhteelliset koot, perustuen yksinkertaisesti ostamisen ja siitä pidättymisen toimintamalliin, von Mises ilmaisua käyttäen. Kun kuluttajat kuluttavat enemmän, voitot kasvavat ja missä he kuluttavat vähemmän, voitot vähenevät. Vastauksena korkeampiin voittoihin investoinnit ja tuotanto lisääntyvät, ja vastauksena alempiin voittoihin tai tappioihin, ne laskevat. Näin investointien ja tuotannon toimintamalli seuraa kuluttajien kulutusta.

Pääoman sijoitustuottojen yhtenäistymisen toiminnan pyrkimys palvelee ehkäpä vielä merkittävimmin luomaan asteittaisen tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehityksen toimintamallin. Mikä tahansa liiketoiminta voi ansaita keskimääräistä korkeampia tuottoasteita esittelemällä uuden tai parannetun teknologian, jota kuluttajat haluavat

ostaa tai tehokkaamman, alhaisempien kustannusten, menetelmän tuottaa nykyisiä tuotteita. Mutta tällöin sen nauttimat korkeat voitot houkuttelevat kilpailijoita ja sen jälkeen kun innovaatio tulee yleisesti hyödynnetyksi, korkeat voitot katoavat sillä seurauksella, että kuluttajat saavat täyden hyödyn innovaatioista. He päätyvät saamaan parempia tuotteita ja maksamaan alempia hintoja.

Jos innovaation tehnyt yritys haluaa jatkaa erikoisen korkeaa voittotasoaan, sen täytyy esitellä uusia innovaatioita, jotka päätyvät aikanaan samoihin lopputuloksiin. Korkean voittojen asteen ansaitseminen pitkiä ajanjaksoja edellyttää jatkuvaa innovaatioiden *sarjan* julkaisemista, kuluttajien kerätessä täyden hyödyn kaikista innovaatioista viimeisintä lukuun ottamatta.

6) Kuten Mises on osoittanut, markkinataloudessa, mitä kapitalismi luonnollisesti on, tuotantovälineiden yksityinen omistajuus hyödyntää kaikkia, *ei*-omistajia yhtäläillä omistajien kanssa. *Ei*-omistajat saavat hyödyn muiden omistamista tuotantovälineistä. He saavat tämän hyödyn ostamalla näiden tuotantovälineiden tuotoksia. Saadakseni hyödyn GM:n tehtaista ja laitteista tai Esson öljylähteistä, putkista ja jalostamoista minun ei tarvitse olla näiden yritysten osakkeen- tai velkakirjojen omistaja. Minun tarvitsee ainoastaan pystyä ostamaan auto, bensiiniä tai mitä ikinä ne tuottavatkaan.

Lisäksi äsken selittämäni dynaamisen, asteittaisen, yhtäläisen voitto- tai tuottotason periaatteen ansiosta yleinen hyöty yksityisesti omistetuista tuotantovälineistä *ei*-omistajille kasvaa jatkuvasti sen mukaan, kun he kykenevät ostamaan yhä lisää ja parempia tuotteita asteittaisesti laskevilla reaalihinnoilla. Ei voida painottaa liikaa, että mitä nämä asteittaiset hyödyt sekä yleisesti nouseva elintaso merkitsevät, ovat elintärkeästi riippuvaisia tuotantovälineiden yksityisen omistajuuden, voittomotiivin ja taloudellisen kilpailun kapitalistisista instituutioista, ja ne eivät olisi mahdollisia ilman näitä. Näissä piilevät motivoituneet, tehokkaat yksilölliset kannustimet elintason kasvuun.

7) Eräs seuraus yleisestä tuotantovälineiden yksityisen omistuksen hyödyistä on *yleinen hyöty perinnön instituutiosta*. Perivien lisäksi myös *ei*-perivät hyötyvät sen olemassaolosta. *Ei*-perivät hyötyvät, koska perintö instituutiona kannustaa säästöihin ja pääoman keräämiseen laajuudessa, joka saa ihmiset keräämään ja ylläpitämään

pääomia siirtääkseen ne perivilleen. Tämän ylimääräisen kerääntyneen pääoman olemassaolon seurauksena useammat tuotantovälineet tuottavat markkinoille, ja siten enemmän ja parempia tuotteita jokaiselle ostettavaksi.

Lisöpääoman vaikutus on luonnollisesti myös lisääntynyt kysyntä pääomalle, ja näin korkeammille palkkatasoille. Tulisi ymmärtää, että työvoiman kysyntä on eräs pääasiallinen keino, jolla *kaikki* yksityisesti omistetut tuotantovälineet toimivat omistajien hyödyksi. Pääoma pitää sisällään työvoiman kysynnän sekä myös tuotteiden tarjonnan.

8) Kapitalismissa toisen hyöty ei ole toisen tappio siinä määrin kuin se tulee lisääntyneestä kokonaistuotannosta, vaan myös – kaikkein tärkeimmissä tapauksissa, nimittäin merkittävien teollisten omaisuuksien rakentamisessa – toisen hyöty on positiivisesti toisen ihmisen *etu*. Tämä on seurausta tosiasiasta, että pelkät aritmeettiset vaatimukset suuren omaisuuden rakentamiseen ovat kombinaatio korkeiden voittojen tuoton ansaitsemisesta pääomalle pitkittyneellä ajanjaksolla sekä ansaituista voitoista merkittävästi paljon suuremman osuuden säästäminen ja uudelleeninvestoiminen vuosi toisensa jälkeen.

Kuten olemme nähneet, korkeiden voittojen tuottoasteen ansaitseminen pitkitettyjä ajanjaksoja kilpailun alaisena vaatii sarjaa merkittävien innovaatioiden julkaisemista. Nämä innovaatiot edustavat parempia ja vähemmän kalliita tuotteita kuluttajille. Ansaittujen voittojen säästäminen ja uudelleeninvestointi innovaatioihin koostuvat tuotantovälineiden keräämisestä, joka myös palvelee kuluttajia. Näin alkuperässään, korkeina voittoina ja niiden sijoittumisessa pääoman keräämiseen, merkittävät teolliset omaisuudet edustavat vastaavia hyötyjä kuluttavalle yleisölle. Esimerkiksi vanha Henry Ford aloittaen vuonna 1903 25 000 dollarin pääomalla ja lopettaen vuonna 1946 yhden miljardin dollarin pääomalla oli kolikon toinen puoli keskivertoihmiselle tulleesta mahdollisuudesta ostaa merkittävästi parantunut, paljon tehokkaammin valmistettu auto – tuotettuna pääosin Fordin miljardia edustavissa tehtaissa.

9) Kuten von Mises on osoittanut, kapitalismissa tapahtuva taloudellinen kilpailu on radikaalisti erilaista kuin eläinkunnassa tapahtuva biologinen kilpailu. Itse asiassa sen

luonne on täysin *päinvastaista*. Eläinlajit kohtaavat niukat, luonnon tarjoamat keinot eloonjäämiselle, joiden tarjontaa ne eivät pysty lisäämään. Ihminen, järjen käytön ansiosta, pystyy lisäämään kaiken sen tarjontaa, joista hänen selviytymisensä ja hyvinvointinsa on riippuvaista. Sen vuoksi, eläinten biologisen kilpailun pyrkimyksellä tarrautua luonnon tarjoamiin rajoittuneisiin välttämättömyyksien tarjontaan vahvojen menestyessä ja heikkojen hävitessä sijaan, kapitalismissa taloudellinen kilpailu on kilpailua siitä, kuka pystyy lisäämään asioiden tarjontaa eniten lopputuloksella, että käytännössä kaikki selviävät pitempään ja paremmin.

Täysin erilailla kuin leijonat viidakossa, jotka joutuvat kilpailemaan rajoitetusta määrästä riistaa kuten seeproja ja gaselleja niiden aistien ja raajojen tarjoamalla keinoilla, tuottajat kapitalismissa kilpailevat kuluttajien käsissä olevista rajoitetusta *dollarien* tarjonnasta, joista he kilpailevat tarjoamalla parhaita ja kaikkein taloudellisimpia tuotteita, joita heidän *mielensä* pystyy *luomaan*. Koska tällainen kilpailu on kilpailua positiivisesta uuden ja lisääntyneen vaurauden luomisesta, sen seurauksena ei ole olemassa todellisia pitkäaikaisia häviäjiä. On ainoastaan voittajia.

Maanviljelijöiden ja maatalouskoneiden valmistajien kilpailu tekee mahdolliseksi nälkäisten ja heikkojen syödä ja kasvaa vahvoiksi; lääketeollisuuden valmistajien kilpailu mahdollistaa sairaiden paranemisen; silmälasien ja kuulolaitteiden valmistajien kilpailu mahdollistaa monille, jotka muutoin eivät näkisi tai kuulisi, tehdä niin, ja niin edelleen. Ollen kaukana kilpailusta, jonka lopputulos on ”selviytymiskamppailu,” kapitalismin kilpailua voidaan paljon täsmällisemmin kuvata kilpailuna, jonka lopputulos on kaikkien selviytyminen tai vähintäänkin yhä useamman, yhä pidempään ja aina paremmin. Ainoa merkitys, jossa ainoastaan ’soveltuvin’ selviää, on soveltuvimpien *tuotteiden* ja soveltuvimpien *tuotantomenetelmien* selviytymisessä, kunnes ne korvataan vielä paremmin soveltuvilla tuotteilla ja tuotantomenetelmillä juuri kuvatuilla vaikutuksilla ihmisten selviytymiselle.

Kuten von Mises on myös osoittanut Ricardon suhteellisen edun lain kehittämisellä yhdistymisen laiksi, kapitalistisessa kilpailussa on *tilaa kaikille*. Jopa niille löytyy paikka, jotka ovat kaikissa suhteissa muita vähemmän kyvykkäitä. Itse asiassa laajassa mittakaavassa kilpailu kapitalismissa, ollen kaukana konflikteista ihmisten

välillä, on yhden suuren *yhteiskunnallisen yhteistoiminnan järjestelmän*, joka tunnetaan työnjakona, järjestäytymisen prosessi. Se päättää missä kohtaa yhteiskunnallisen yhteistoiminnan kaikenkattavassa järjestelmässä jokainen yksilö tekee oman erityisen panoksensa – esimerkiksi kuka ja kuinka kauan tulee olemaan teollisuuden johtohenkilö ja kuka tulee olemaan talonmies ja ketkä täyttävät tehtävät näiden väliltä.

Tässä kilpailussa jokainen yksilö, kuinka rajoittunein kyvyin tahansa, pystyy voittamaan kilpailussa kaikki muut häneen nähden kuinka ylivoimisine kykyineen tahansa omassa erityisessä paikassaan. Lähes kirjaimellisesti ja jokapäiväisenä tapahtumana ne, joiden kyvyt eivät ole suuremmat kuin mitä talonmieheltä vaaditaan, pystyvät voittamaan kilpailussa helposti ilman epäselvyyttä maailman mahtavimmat tuotannolliset nerot – *talonmiehen työssä*. Esimerkiksi Bill Gates saattaa olla niin ylivoimainen yksilö ohjelmateollisuuden mullistamisen lisäksi, että hän saattaa pystyä siivoamaan viisi kertaa niin paljon toimistotilaa samassa ajassa kuin kukaan elossa oleva talonmies, ja tekemään sen paremmin. Mutta jos Gates voi ansaita miljoona dollaria tunnissa pyörittämällä Microsoftia ja talonmiehiä voidaan löytää työskentelemään esimerkiksi kymmenellä taalalla tunnilta, heidän valmiutensa suorittaa työ yhdellä sadastuhannesosalla Gatesin vaatimasta tuntihinnasta supistaa heidän vähemmät kykynsä niin mitättömiksi, että tässä tapauksessa heidän veroistaan ei löydy lainkaan.

Samanaikaisesti koska tuotannolliset nerot ovat vapaita menestymään tuotteiden ja tuotantomenetelmien mullistamisessa, ne, joiden kyvyt eivät ole merkittävimpiä kuin talonmieheltä vaaditaan, pystyvät nauttimaan ruuan, vaatetuksen ja asunnon lisäksi myös tuotteista kuten autoista, televisioista, tietokoneista – tuotteista joiden olemassaolosta he tuskin olisivat itse pystyneet edes uneksimaan.

Kilpailuun liittyvät menetykset ovat enimmäkseen ainoastaan lyhytaikaisia. Esimerkiksi kun autot syrjäyttivät sepät ja hevosten kasvattajat, nämä löysivät muuta vastaavaa työtä. Heille autojen ainoa pysyvä vaikutus oli, että kuluttajan roolissa hekin pystyivät nauttimaan autojen eduista hevoseen nähden. Vastaavasti muuleja käyttäneet maanviljelijät, jotka traktoreita käyttäneet maanviljelijät kilpailulla syrjäyttivät, eivät kuolleet nälkään, vaan ainoastaan joutuivat vaihtamaan ammattiaan

ja tehdessään niin he nauttivat muiden mukana yhä runsaammasta ruuan ja muiden tuotteiden tarjonnasta, jotka pystyttiin tuottamaan perustuen juuri maanviljelyksestä vapautuneeseen työvoimaan.

Jopa niissä tapauksissa, joissa eristäytyneen kilpailun seurauksena yksilö joutuu käyttämään lopun elämänsä alemmalla tasolla kuin hän aikaisemmin nautti, esimerkiksi hevosmatkarattaiden tehtaan omistaja joutuessaan elämään loppuelämänsä tavallisena palkansaajana tultuaan syrjäytetyksi auton tieltä – jopa hän ei voi kohtuullisesti väittää, että kilpailu on vahingoittanut häntä. Enintään hän voi kohtuudella väittää, että hänen näkökulmastaan hänen suunnattomat kilpailusta saamansa hyödyt ovat hänelle vähäisemmät kuin vielä mahtavammalla hyödyt, joita hän sai aikaisemmin. Sillä kilpailu on perustana kaikelle tuotannolle ja tarjonnalle, joita hän pystyy edelleen ostamaan ja jotka ovat vastuussa jokaisen hänen ja muiden ansiotulojen ostovoimasta. Ja luonnollisesti se jatkaa hänen realitulojensa nostamista tasolta, jolle se asettui alaspäin. Itse asiassa juuri kapitalismissa kilpailu jatkaa tavallisen palkansaajan elintason nostamista yli jopa muutamia sukupolvia sitten maailman kaikkein vauraimpien henkilöiden tasosta. (Esimerkiksi nykyään keskiverron palkansaajan elintaso kapitalistisessa valtiossa on korkeampi kuin jopa kuningatar Victorian todennäköisesti kaikilla muilla tavoin mitattuna paitsi kyvyllä palkata palvelijoita.)

10) Ja nyt vielä yksi kunniamaininta Misesille, ollen kaukana suunnittelemattomasta kaaoksesta ja ”tuotannon anarkiasta” kuten marxilaiset väittävät, kapitalismi on itse asiassa niin perinpohjaisesti ja rationaalisesti suunniteltu taloudellinen järjestelmä kuin vain on mahdollista. Kapitalismissa tapahtuva suunnittelu, tuskin koskaan tunnustettuna sellaiseksi, on *jokaisen yksilöllisen osallistujan* suunnittelua taloudellisessa järjestelmässä. Jokainen yksilö, joka ajattelee häntä hyödyttävää taloudellista toimintaa ja kuinka sen toteuttaisi, osallistuu taloudelliseen suunnitteluun. Yksilöt *suunnittelevat* ostaakseen koteja, autoja, laitteita ja tosiaankin elintarvikkeita. He *suunnittelevat* mihin työhön kouluttautua sekä missä tarjota ja soveltaa hallitsemiaan kykyjä. Liikeryitykset *suunnittelevat* lanseeratakseen uusia tuotteita tai lopettaakseen vanhoja; ne *suunnittelevat* muuttaakseen tuotantomenetelmiä tai jatkaakseen nykyisillä menetelmillä; ne *suunnittelevat* avatakseen uusia sivukonttoreita tai sulkeakseen niitä; ne *suunnittelevat* palkataakseen

uusia työntekijöitä tai erottaakseen nykyisiä; ne *suunnittelevat* lisätäkseen varastojaan tai vähentääkseen niitä.

Voitaisiin löytää vielä enemmän esimerkkejä rutiininomaisesti, arkipäiväisestä yksityisten henkilöiden ja yritysten taloudellisesta suunnittelusta. Yksityistä taloudellista suunnittelua on kaikkialla ympärillämme ja jokainen harjoittaa sitä. Mutta kaikille muilla paitsi Misesin oppilaille, se on näkymätöntä. Niille, jotka ovat Misesistä tietämättömiä, taloudellinen suunnittelu kuuluu valtiolle.

Valtavaa, kaikenkattavaa yksityistä taloudellista suunnittelua ei pelkästään ole olemassa, vaan se on myös *koordinoitua, integroitua ja harmonisoitua* tuottamaan yhtenäisesti suunniteltu taloudellinen järjestelmä. Tapa jolla tämä toteutetaan on *hintajärjestelmä*. Kaikkien yksityisten henkilöiden ja yritysten taloudellinen suunnittelu tapahtuu hintojen arviointiin perustuen – hinnat koostuen kuluista ja hinnat koostuen tuloista tai ansioista. Yksilöt suunnitellessaan ostaa mitä tahansa tuotetta tai palvelua harkitsevat aina näiden tuotteiden ja palveluiden hintoja ja ovat valmiita muuttamaan suunnitelmiaan kohdatessaan hintamuutoksia. Yksilöt suunnitellessaan myydä tuotteita tai palveluita harkitsevat aina odottamiaan hintoja tuotteistaan tai palveluistaan, ja ovat myös valmiita muuttamaan suunnitelmiaan kohdatessaan hintamuutoksia. Likeyritykset perustavat luonnollisesti suunnitelmansa harkintaan sekä myyntituloista että kustannuksista ja siten molempien hinnoista, ja ne ovat valmiita muuttamaan suunnitelmiaan vastauksena muutoksiin kannattavuudessaan.

Siten esimerkiksi kun minä ja vaimoni ensikerran muutimme Kaliforniaan, asuntosuunnitelmassamme oli ostaa talo korkealta kukkulalta näkymällä Tyynelle valtamerelle. Mutta sen jälkeen kun saimme tietää tällaisten talojen hinnat, päätimme pikaisesti muuttaa asumissuunnitelmaamme ja etsiä sen sijaan taloa useita kilometrejä sisämaasta. Tällä tavoin meidät ohjattiin muuttamaan asuntosuunnitelmaamme tavalla, joka teki sen harmoniseksi muiden ihmisten suunnitelmien kanssa, jotka myös suunnittelivat ostavansa samanlaisen talon kuin me alkuperäisesti suunnittelimme ostavamme, mutta jotka sen lisäksi olivat valmiit ja kykenivät sitouttamaan suunnitelmaansa enemmän rahaa kuin olimme halukkaita ja kykeneviä. Muiden

korkeammat tarjoukset ja harkintamme näitä tarjouksia kohtaan sai aikaan asuntosuunnitelmamme harmonisoitumisen muiden kanssa.

Vastaavasti naiivilla tuoreella yliopisto-opiskelijalla saattaa olla urasuunnitelma, joka edellyttää hänen pääaineekseen keskiaikaisen Ranskan kirjallisuuden tai renessanssin runouden. Mutta jossain opintojensa alkuvaiheessa hän oivaltaa, että jos hän pysyy urasuunnitelmassaan, hän voi odottaa elävänsä nälkiintyneenä ullakolla. Toisaalta, jos hän muuttaa urasuunnitelmaansa ja valitsee pääaineekseen alueen kuten laskentatoimi tai tekniikka, hän voi odottaa elävänsä erittäin mukavasti. Joten näin hän muuttaa urasuunnitelmaansa ja pääainettaan. Muuttaessaan urasuunnitelmaansa tulevan ansiotasonsa harkinnan perusteella, oppilas tekee muutoksen, joka on taloudellisessa järjestelmässä paremmin linjassa muiden suunnitelmien kanssa. Sillä muiden suunnitelmien toimeenpaneminen vaatii moninkertaisen määrän kirjanpitäjän ja insinöörin palveluksia kuin kirjallisuusasiantuntijan palveluita.

Viimeinen esimerkki: kuluttajat muuttavat ravintosuunnitelmiaan, ja päättävät näin syödä esimerkiksi enemmän kalaa ja kanaa sekä vähemmän punaista lihaa. Tämä aikaansaa vastaavan muutoksen ostamisen ja siitä pidättäytymisen toimintamallissa. Täten pysyäkseen kannattavina supermarkettien ja ravintoloiden täytyy suunnitella tarjontansa muuttamista, nimittäin lisätäkseen vastaavia kalan ja kanan määriä ja kala- ja kana-alkupalojen tai voileipien tarjontaa, ja vähentää punaisen lihan määrää ja punaisen lihan alkupaloja tai tarjoamiaan voileipiä. Nämä suunnitelmien muutokset, sekä vastaavat muutokset supermarkettien ja ravintoloiden ostojen osalta saavat aikaan uusia suunnitelmien muutoksia ja ostojen muutoksia heidän toimittajiensa osalta ja heidän toimittajiensa toimittajien osalta ja niin edelleen, kunnes koko taloudellinen järjestelmä on riittävästi uudelleensuunnitellut tullakseen harmoniaan kuluttajien ostosuunnitelman muutoksen kanssa.

Hintajärjestelmä sekä kulujen ja tulojen huomioonottaminen, jonka se pitää sisällään kaikkien yksilöiden osalta, johtaa taloudellisen järjestelmän jatkuvaan uudelleensuunnitteluun vastineena muutoksiin kysynnässä tai tarjonnassa tavalla, joka maksimoi hyödyt ja minimoi tappiot sekä turvaa jokaisen yksittäisen tuotantoprosessin toteuttamisen tavalla, joka on maksimaalisesti johtokykyinen muun taloudellisen järjestelmän tuotannon kanssa.

Esimerkiksi raakaöljyn tarjonnan vähenemisen seurauksena raaka-öljyn ja öljypohjaisten tuotteiden hinnat nousevat. Kaikki yksittäiset ostajat ottavat huomioon korkeammat hinnat suhteessa omiin erityisiin olosuhteisiinsa – kuluttajien tapauksessa omiin haluihinsa ja tarpeisiinsa; liikeyritysten tapauksessa niiden kykyyn siirtää korotus asiakkailleen. Ja nämä kaikki harkitsevat öljyn tai öljypohjaisten tuotteiden käytön vaihtoehtojen mahdollisuutta nimenomaisesti heidän tapauksessaan. Näin perustuen hänen yksilölliseen ajatteluun ja suunnitteluun, jokainen osanottaja tulee vähentämään tuotteiden kysyntää tavalla, joka vähiten heikentää hänen hyvinvointiaan. Ja tällä tavoin taloudellisen järjestelmän kaikkien osanottajien ajattelu ja suunnittelu, jotka käyttävät öljyä tai öljypohjaisia tuotteita, määrittävät missä ja kuinka paljon öljyn ja öljypohjaisten tuotteiden kysynnän määrä vähenee vastineena hinnan nousuun. Tuotannon vähennystä seuraa vastaava vähennys sen käytössä kaikkein vähiten tärkeässä toiminnassa, johon aikaisempi suurempi tarjonta oli riittänyt.

Vastaavasti hintajärjestelmä ja kaikkien osapuolten yksilöllinen ajattelu ja suunnittelu johtavat hyötyjen maksimointiin niukkojen tuotannontekijöiden tarjonnan lisäyksessä. Lisääntynyt tarjonta käytetään niihin tarkoituksiin, joissa sitä arvostetaan eniten, nimittäin niissä tarkoituksissa, joissa se voidaan omaksua pienimmällä hinnan pudotuksella.

Ironisesti kapitalismin ollessa kauttaaltaan ja rationaalisesti suunniteltu taloudellinen järjestelmä, tullen jatkuvasti uudelleensuunnitelluksi vastauksena muutoksiin taloudellisissa olosuhteissa, sosialismi, kuten Mises on osoittanut, on kykenemätön rationaaliseen taloudelliseen suunnitteluun. Tuhotessaan hintajärjestelmän ja sen perustat, nimittäin tuotantovälineiden yksityisomistajuuden, voittomotiivin ja kilpailun, sosialismi tuhoaa älyllisen työnjaon, joka on perustavanlaatuista rationaalille taloudelliselle suunnittelulle. Se tekee mahdottoman vaatimuksen, että taloudellisen järjestelmän suunnittelu voidaan toteuttaa jakamattomana kokonaisuutena yhden henkilön mielessä, jollainen voi ainoastaan olla kaikkietäällä jumalalla.

Se mitä sosialismi edustaa, on itse asiassa niin kaukana rationaalisesta taloudellisesta suunnittelusta, että se on tosiasiasa rationaalisen taloudellisen suunnittelun *kieltämistä*. Ensinnäkin perusluonteeltaan se on taloudellisen suunnittelun kieltäminen kaikilta muilta paitsi diktaattorilta ja muilta keskussuunnittelulautakunnan jäseniltä. He nauttivat monopolietuoikeutta suunnitteluun, absurdissa, lähes mielettömässä uskomuksessa, että heidän aivonsa pystyvät saavuttamaan kaikkinäkevien, kaikkietävien jumalien kaikenymmärtävät kyvykkyudet. He eivät pysty. Siten sosialismi tosiasiasa edustaa pyrkimystä korvata kymmenien tai satojen miljoonien tai jopa miljardien ihmisten ajattelu ja suunnittelu yhden ihmisen ajattelulla ja suunnittelulla, tai enimmillään vain kourallisen ihmisiä. Luonteeltaan tällä pyrkimyksellä saada niin harvojen aivot kohtaamaan niin monen tarpeet ei ole enempää onnistumisen mahdollisuutta kuin olisi pyrkimyksellä tehdä niin harvan jaloista väline kantamaan niin monen painoa.

Rationaalisisessa taloudellisessa suunnittelussa vaaditaan kaikkien itsenäistä ajattelua ja suunnittelua ympäristössä, joka perustuu hintajärjestelmään ja tuotantovälineiden yksityiseen omistajuuteen, toisin sanoen kapitalismiin.

11) Siirryn nyt monopolin aiheeseen. Sosialismi on monopolin järjestelmä. Kapitalismi on vapauden ja vapaan kilpailun järjestelmä.

Kuten Mises on osoittanut, ihmiselämän olennaisia luonnon sanelemia vaatimuksia, kuten juomavettä, viljeltävää maata ja käytännössä kaikkien mineraalien varantoa, on tyypillisesti saatavissa niin suurissa määrin, ettei kaikkia mahdollisia lähteitä voida hyödyntää. Siihen vaadittavaa työvoimaa ei ole käytettävissä. Sitä käytetään maapaloihin ja mineraaliesiintymiin, jotka ovat tuottavampia tai lukemattomiin kaupankäynnin ja valmistuksen toimintoihin, joissa sen toiminta on markkinoiden hintojen perusteella osoitettu tärkeämmäksi kuin ylimääräinen mineraalien tai maataloushyödykkeiden tarjonta.

Näissä olosuhteissa ja valtion väliintulon puuttuessa, vaaditaan minkä tahansa tuottajan (tai tuottajien yhdistelmän) tulemiseksi minkä tahansa tuotteen ainoaksi toimittajaksi, että hänen veloittamansa hinta on liian alhainen kellekään muulle

potentiaaliseen toimittajalle ryhtyä samaan toimintaan. Yksittäisen toimittajan positio turvataan hinnan alhaisuudella, eikä se perustu korkean hinnan asettamiseen.

Sama olennainen asia soveltuu tapauksiin, joissa tarve investoida suuria summia pääomaa rajoittaa jyrkästi toimittajien määrää. Tällöin vaaditaan suuri määrä pääomaa tuotannon alhaisten yksikkökustannuksien saavuttamiseksi, jotka ovat välttämättömiä kannattavuudelle alhaisella myyntihinnalla.

Todellisuudessa monopoli on seurausta valtion väliintulosta. Erityisesti se on markkinan tai osan markkinaa varaamista yhdellä tai useammalle toimittajalle fyysisen voimankäytön alullepanon keinoin. Yksinoikeudelliset valtion edustukset, suojatariffit ja toimilupalait ovat esimerkkejä tästä.

12) Kapitalismi on asteittain nousevien reaali-palkkojen, lyhenevien työtuntien ja työolosuhteiden paranemisen järjestelmä. Adam Smithin ja Karl Marxin vastaisesti liikemiehet ja kapitalistit eivät vähennä voittoja siitä mikä väitetysti oli alkuperäisesti kaikki palkkaa tai mikä väitetysti on luonnollisesti ja oikeutetusti kaikki palkkaa. Alkuperäinen ja pääasiallinen tulon muoto on *voitto*, eivät palkat. Käsien työtätekevät tuottaen ja myyden tuotteita joko Adam Smithin ”varhaisen ja alhaisen yhteiskunnan tilassa” tai Karl Marxin ”yksinkertaisessa kiertoliikkeessä” eivät ansainneet palkkaa, vaan myyntituloja. Myydessään leivän tai parin kenkiä, tai minkä tahansa muun tuotteen, maksuna ei ole palkka vaan myyntituotot. Ja nimenomaisesti koska nuo manuaalisen työn tekijät eivät toimineet kapitalisteina, toisin sanoen eivät ostaneet myydäkseen vaan tekivät ainoastaan kuluja pelkkinä kuluttajina, heille ei tullut mistään myymistään tuotteista mitään kuluja tuotantovälineistä, ja näin heille ei kertynyt mitään rahakuluja vähennettäväksi myyntituloista, toisin sanoen heidän koko myyntituottoensa täysi määrä oli voitto, ei palkkaa. Voitto on alkuperäinen ja pääasiallinen työansioden muoto.

Adam Smithin ja Karl Marxin vastaisesti, ainoastaan kapitalistien ja pääoman kerääntymisen ilmaantuessa saa ilmiö palkoista olemassaolonsa, yhdessä pääomahyödykkeiden kysynnän kanssa. Sekä palkat että pääomahyödykkeiden kustannukset esiintyvät rahallisina tuotantokustannuksina, jotka täytyy vähentää myyntituotoista. Talousjärjestelmän ollessa mitä taloudellisempi kapitalistisempi,

merkityksessä mitä suurempaa on ostaminen myyntivoittojen ansaitsemisen tarkoituksessa suhteessa liikevaihtoon, sitä suuremmat ovat palkat ja muut kustannukset suhteessa myyntituloihin, ja näin sitä alhaisemmat ovat voitot suhteessa sekä myyntituloihin että palkkoihin. Toisin sanoen kapitalistit eivät ole vastuussa voitto-ilmioistä ja sen vähentämisestä palkoista, vaan palkkojen ja rahakustannusten ilmiöiden luonnista ja niiden vähentämisestä myyntituloista, jotka alunperin olivat kaikki voittoa. Kapitalistit ovat vastuussa palkkojen luomisesta ja myyntituottojen suhteen vähennyksestä, joka edustaa voittoa. Mitä lukuisampia ja varakkaampia kapitalistit ovat, sitä korkeammat ovat palkat suhteessa voittoihin.

Tosiasia, että palkansaajat saattavat olla valmiita työskentelemään vähimmäistoimentulolla parempien vaihtoehtojen puutteessa, ja että liikemiehet ja kapitalistit, kuten ketkä tahansa ostajat, suosivat maksavansa vähemmän kuin enemmän, ovat paikkansa pitäviä väitteitä, mutta täysin irrelevantteja palkkojen määrittymiselle, joita palkansaajat joutuvat oikeasti hyväksymään. Nämä palkat määrittyvät työnantajien työvoiman kilpailusta, joka on sekä kaikkein perustavanlaatuisesti hyödyllisin elementti taloduellisessa järjestelmässä että sisäsyntyisesti niukka.

Tässä kilpailussa on minkä tahansa työnantajan oman edun vastaista antaa palkkatasojen mennä alle pisteen, joka vastaa kyseessä olevan työtehtävän täystyöllisyyttä sen sijaintipaikassa. Tällaiset alhaiset palkat tarkoittavat kysytyn työvoiman määrän ylittävän saatavilla olevan tarjonnan, toisin sanoen että kyseessä olevasta työvoimasta on *puutetta*. Työvoimapula on verrannollinen huutokauppaan, jossa on yhä kaksi tai useampi huutajaa yhdelle ja samalla artikkelille. Ainoa tapa jolla huutaja, joka haluaa eniten varmistaa artikkelin, voi turvata sen on ylittää tarjouksellaan muut kilpailijat ja tehdä artikkeli liian kalliiksi heille, jotta he joutuvat luovuttamaan ja mahdollistamaan hänelle artikkelin saamisen.

Kun palkkataso menee alle pisteen, joka vastaa kyseessä olevan työn täystyöllisyyttä, työnantajille, jotka eivät kykene tai eivät ole valmiit maksamaan korkeampaa tasoa, tulee mahdolliseksi hankkia työtä muiden työnantajien kustannuksella, jotka ovat kykeneviä ja halukkaita maksamaan korkeampaa palkkatasoa. Tilanne on täysin sama kuin huutokaupassa vahvemman huutajan, joka kohtaa haluamansa artikkelin,

hävitessä heikommalle huutajalle. Tapa turvata haluamansa työvoima on nostaa tarjousta ja syrjäyttää heikompien työnantajien kilpailu.

Kohdatessaan työvoimapulaa, jota ilmenee työvoimalle asetettaessa hintakattoja, työnantajat itse asiassa liittyvät yhteen työntekijöiden kanssa välttääkseen palkkakontrollien hengen antamalla perättömiä ylennyksiä. Tämä mahdollistaa niille väittää, etteivät ne riko kontrolleja, vaikka tosiasiallisesti niin tekevätkin.

Nyt olettaen rahapalkkatasojen korkeuden, jonka olemme nähneet määrittävän työnantajien niukan työvoiman kilpailusta, se mikä määrittää *reaalipalkat*, toisin sanoen tuotteet ja palvelut jotka palkansaajat pystyvät ostamaan ansaitsemallaan rahalla, on *hinnat*. Reaalipalkat määrittyvät täysin yhtä paljon hinnoista kuin ne määrittyvät palkoista. Reaalipalkat nousevat ainoastaan, kun hinnat laskevat suhteessa palkkoihin.

Se mikä saa hinnat laskemaan suhteessa palkkoihin on työn tuottavuuden nousu, toisin sanoen tuotos työn yksikköä kohden. Työn tuottavuuden kasvu tarkoittaa suurempaa kulutushyödykkeiden tarjontaa suhteessa työvoiman tarjontaan, ja täten alhaisempia kulutushyödykkeiden hintoja suhteessa palkkatasoihin. Jos voisimme jollain tavoin mitata kulutushyödykkeiden tarjontaa, työn tuottavuuden tuplaantuminen toimisi kulutushyödykkeiden tarjonnan tuplaajana suhteessa työn tarjontaan ja, kohdattaessa samat vastaavat kokonaiskustannukset kuluttajien hyödykkeiden ja työvoiman ostossa, saisi aikaan kulutushyödykkeiden hintojen puolittumisen samoilla keskimääräisillä kokonaispalkkatasoilla. Toisin sanoen se tuplaisi reaalipalkkatasot.

Ja työn tuottavuuden kasvusta ovat vastuussa liikemiesten ja kapitalisten toimet. Heidän asteittaiset innovaatiot ja pääoman kasaantuminen ovat perustana työn tuottavuuden kasvulle ja täten reaalipalkoille.

13) Ja lopuksi viimeinen näkökohtani: sadan prosentin reservivarannon jalometallinen rahajärjestelmä tekisi kapitalistisesta yhteiskunnasta sekä inflaatio-varman että deflaatio/laskusuhdanne-varman. Jalometallien tarjonnan vaatimaton lisäys, ja siten siitä seuraava vaatimaton kulutuksen lisääntyminen, eivät pysty nostamaan hintoja

suhteessa merkittävään asteeseen, jolla käytännössä kaikkien hyödykkeiden tuotanto ja tarjonta jalometalleja lukuun ottamatta lisääntyy kapitalismissa. Hinnat pyrkisivät mitä todennäköisimmin laskemaan, kuten ne tekivät 1800-luvulla.

Lisääntyneestä tuottavuudesta johtuvat laskevat hinnat eivät kuitenkaan muodosta deflaatiota. Ne eivät merkitse mitään vähennystä keskimääräisessä voittoasteessa, toisin sanoen keskimääräisessä sijoitetun pääoman tuottoasteessa. Ne eivät myöskään merkitse mitään suurempaa velkojen takaisinmaksun vaikeutta. Kuitenkin voittojen romahtaminen ja yllättävä lisäys vaikeudessa maksaa velkoja takaisin ovat merkittäviä deflaation/taantumien oireita.

Itse asiassa kuten olen osoittanut kirjassani, vaatimaton lisäys rahan määrässä ja kulutuksen volyymissa, jota tapahtuu sadan prosentin reservivarannon jalometallisessa rahajärjestelmässä, palvelee lisäten positiivisen komponentin tuottoasteeseen ja tekee velkojen maksun jonkin verran helpommaksi, ei vaikeammaksi. Lisääntyneen tuottavuuden aikaansaama hintojen pudotus ei vaikuta tähän. Kun hinnat laskevat lisääntyneestä tuottavuudesta kohdatessaan lisäyksen rahan määrässä ja kulutuksen volyymissa, keskiverto myyjä on tilanteessa, jossa hänellä on myytävänä tarjonta tuotteita, joka on suurempi suuremmassa suhteessa kuin hinnat ovat alempia, hän on täten kykenevä ansaitsemaan enemmän, ei vähemmän, rahaa.

Aito deflaatio, taantumien lisäksi, on *rahatalouden supistuminen* – toisin sanoen vähentyminen rahan määrässä ja/tai kulutuksen volyymissa. Tämä pyyhkii pois kannattavuuden ja tekee velkojen takaisinmaksusta vaikeampaa. Mutta juuri tällaista supistumista sadan prosentin reservivarannon jalometallinen rahajärjestelmä estää. Se estää sen, koska sen jälkeen kun jalometalliraha ilmaantuu, se ei yllättäen häviä kuten tapahtuu paperivaluutalle, kun sen liikkeelle laskenut pankki menee nurin. Ja koska sen kasvun määrä on vaatimaton, se ei johda mihinkään merkittävään keinotekoiseen vähennykseen säilytetyn rahan kysynnässä, jonka täytyy seurata ympäri kääntyneenä, kun lisäys rahan määrässä pysähtyy tai hidastuu.

Ei myöskään jatkuva säästäminen ja pääoman kerääntyminen, jota tapahtuu kapitalismissa, saa aikaan vähennystä pääoman tuottoasteessa. Rahatuloista tapahtuva

nimellinen säästäminen tapahtuu pääosin tuottoasteen ulkopuolella, jota nostaa lisäys rahan määrässä tai kulutuksen volyymissa, ja niin kauan rahan määrä sekä kulutuksen volyyymi jatkavat vaatimatonta kasvua, nämä säästöt eivät vähennä tuottoastetta.

Ellei rahan määrä tai kulutuksen volyyymi kasvaisi, tuottoaste olisi alhaisempi, mutta vakaa alhaisemmalla tasolla. Pääoman kerääntyminen jatkuisi yksinkertaisesti korvaavilla hintojen laskulla, muuttumattomien kulujen ostaessa asteittain suurempia määriä pääomahyödykkeitä.

Tällaisessa yhteydessä, kuten osoitan kirjassani, säästämisen merkitys on kokonaan kokonaistasolla, jossa se määrittää olennaiset asiat kuten asteen, jolla taloudellinen järjestelmä keskittyy pääomahyödykkeiden tuotantoon suhteessa kuluttajahyödykkeiden valmistukseen sekä tuotannon aikajakson pituuteen. Näin pääoman kerääntymisen olennaisina elementteinä tulevat esiin riittävän korkea suhteellinen pääomahyödykkeiden tuotanto ja riittävän pitkä tuotannon ajanjakso, yhdessä teknologian kehityksen ja kaiken muun tuotannon lisäystä ja ennen kaikkea taloudellista vapautta palvelevana.

Joudun lopettamaan tähän ajan puutteen vuoksi. Lopuksi haluan vielä sanoa, että pitäessäsi kirjoitustani mielenkiintoisena, toivon että tutkit keskusteltuja aiheita syvemmin ja suuremmalla tarkkuudella sekä yksityiskohtaisemmin kirjastani. Sen koko sisältö voidaan ymmärtää järjestelmällisenä kapitalismin hyväntahtoisen luonteen paljastamisena.

Alkuperäinen artikkeli: [Some Fundamental Insights Into the Benevolent Nature of Capitalism](#)